Ч. 95 (12.751). Львів, субота 2. травня 1931. Poeztowe opłata ryczałtem. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Хто буде президентом Франції?

Не лише метушливий і чуткий на політичні сензації Париж і не лише ціла Франція, але й широкий міжнародній політичний світ з найбільшим зацікавленням ждуть дня 13. травня, в якому обєднані в Національному Зібранні палата депутованих і сенат виберуть у Версалі нового президента французької республики, бо ось минає семилітня каденція Гастона Думерга, який впровадився до Елізейської палати всупереч сподіванням власним і своїх політичних приятелів. Він став президентом не так завдяки великій побіді т. зв. картелю лівиці у парляментських виборах 11. травня 1924 року, як радше через необережність тодішнього президента Мільрана, який надто сторонничо заанґажувався у виборчій кампанії за т. зв. національним бльоком Пуанкаре. Тимчасом французи на цьому пункті, який можна назвати почуттям вірности політичним звичаям укупі з почуттям правовости, надзвичайно вразливі. Тому нова парляментарна більшість не вдоволилася димісією кабінету Пуанкаре (1. VI. 1924), але й президента Мільрана примусила уступити, внеможлививши йому скласти новий уряд, який міг би рахувати на підтримку парляменту. І так 11. червня 1924 року Мільран димісіонував перед кінцем своєї каденції, наслідуючи маршала Мек-Магона, який перший мусів те саме зробити 30. січня 1879 року, програвши тоді також спір з більшістю парляменту, що стояв на сторожі духа молодої ще тоді французької конституції з 1875 року. Тому в половині червня 1931 року президентом французької республики мусить бути вже хтось новий — і саме це персональне питання цікавить усіх, хто здає собі справу з великої ролі, яку грає у внутрішній і закордонній політиці голова великої держави.

Формально згадана французька конституція з 1875 року президентські функції обмежує майже виключно до репрезентаційних обовязків. Однак фактично — це річ персонального авторитету й морального впливу, який може собі здобути кожна поважна індивідуальність на такому високому становищі, та використати в усіх важніших державних справах. Так, як формально конституцією застережені для голови держави найширші права остають правами паперовими, на практиці невикористаними або використовуваними кепсько, коли невідповідна людина найшлася на тому, невідповідному для неї, місці, так само й така „скромна" позиція, як президентура Франції, може стати величезним капіталом у руках зручного й активного політика.

Президент Думерг, який ось кінчає своє урядування, політично мало використовував своє високе становище. Він не даром був компромісовим кандидатом сенату проти кандидата лівої більшости палати депутованих, б. кількакратного міністра (м. і. і війни і освіти!), енерґійного п. Пенлеве. Сім літ він справді репрезентував Францію назовні, не вмішуючись у вир політичної боротьби ані не впливаючи на хід важливих справ, яких стільки виринало впродовж останніх сьоми літ. Тому так здивувала світ велика суто політична промова през. Думерга, несповна місяць тому виголошена в Марселі, по дорозі до Марокка, а майже в цілости присвячена проблемі французько-німецьких взаємин, під безпосереднім враженням віденського протоколу про митну унію між Австрією і Німеччиною. І ця остання та мабуть взагалі єдина, політична промова уступаючого президента не остала без впливу на вигляди президентських виборів, як також не остав без впливу й сам факт названого віденського протоколу, що у весь зріст поставив перед Францією марево „Аншлюсу" й поважного захитання ним цілого версайського договору.

Річ у тім, що до того часу найповажнішим кандидатом на президента Франції був її 14-тикратний міністр і многократний премієр, Бріян, проти якого знову розпуталась у численних органах правої, так мовити консервативної, французької преси кампанія, як проти творця й реалізатора компромісової льокарненської політики, яка — мовляв — у практичних наслідках грозить Франції відродженням німецької великодержавницької могучости з усіми передвоєнними аспіраціями. Однак всетаки Бріян має за собою великі симпатії завдяки особистим прикметам вдачі та й навіть серед противників охочих до віддачі йому своїх голосів — коби тільки його позбутися з палати міністерства закордонних справ! Тому Бріян усе є найповажнішим кандидатом на президента Франції. В разі вибору він виїхав би безпосередньо після виборів до Женеви, на травневу сесію Ради Ліґи Націй, ще в характері міністра, а урядування президента перейняв би щойно 13. червня.

Але Бріян мовчить і радше заперечує своїй кандидатурі, ніж її потверджує. Зречеться її остаточно мабуть тоді, коли не буде певний вибору. В тому випадку найбільші вигляди мав би президент сенату Поль Думер, людина — кажуть — така ввічлива, що майже не має ворогів, і яка в цих днях отверто заявила, що радо прийме кандидатуру. Очевидно, що виринають і інші імена, як віцепрезидента сенату Альберту Лебрена, сенатора й міністра Леона Берарда, Андре Мажінота й інших, а історичний і парляментарний досвід каже допускати можливість ще якоїсь іншої несподіванки.

Саме тому з наближуванням речинця президентських виборів у Франції зростає і зацікавлення ними.

„Рідна Школа" в ювилейному році.

II. Масова жертвенність.

Кожного слідуючого року зростали видатки, зростала й сума, яка не мала покриття. Цього року не стане на видатки 1.014.000 зол. Але вони мусять бути, бо інакше треба булоб закрити школи, або збільшити довги т-ва до тої міри, що був би наражений на упадок весь доробок. До цеї пори могла „Рідна Школа" розвиватися тільки завдяки розбудженій загальній жертвенности. Загальній остільки, що вона проявлялася у всіх верствах нашого народу, у всіх станах, на всіх частинах нашої землі. Ця загальна піддержка „Рідної Школи" є найкращим доказом живучости нашого народу. У плеканні прикмет жертвенности в народі здобула „Рідна Школа" чималу заслугу. Вона стала тим чинником, що лучить розпорошені народні частинки народу, де вони не жилиб. Український еміґрант, який нераз у „старому краю" не добачував „Рідної Школи", — вийшовши у світ, приглянувся вільним оком іншим життєвим умовам, пізнав вартість „Рідної Школи" і пише до неї теплі повні заохоти листи, виливаючи перед нею немов перед повірницею свій біль, що його вигнав з рідної землі у світ, свою тугу за рідним і свої нишком леліяні надії.

Одначе в цій загально-народній жертвенности все ще нема масовости. Ще не тільки особи, але й численні установи стоять з боку незаінтересовані в тому, чи в загрожених місцях є змога ритувати нашу молодь чи ні. Без зорганізованої масової жертвенности буде над „Рідною Школою" завсіди висіти змора упадку. Розуміється, що свідомість такого стану відбирає проводові розгін, сміливість, ініціятиву та свободу рухів. Якщо підрахуємо нашу матеріяльну спроможність беручи під увагу навіть щораз прикрішу господарську скруту, то всеж таки покрити недостачу 1,014.000 золотих для „Рідної Школи" шляхом жертвенности — не така то страшна річ. Є нас 7 міліонів душ. Берім тільки батьків родини, було би їх 1.400.000, то на одного припадало би дати 70 сот. на рік, або несповна по 6 сот. на місяць. Навіть якби прийшло опертися „Рідній Школі" виключно на самій Галичині, то на 4 міліони душ, або бодай 800.000 голов родини — то на одного з них припадало би 1 зол. 26 сот. на рік, або 15 сот. на місяць. Відчисляймо навіть крайних бідаків зпоміж вирахуваних голов родин, то всеж таки є десятки тисячі самих робітників т. зв. інтеліґентських фахів, які без кривди для себе й своєї рідні можуть дати по кілька золотих місячно. Розуміється, що не сміють траплятися випадки, де богатий лікар роками відправляв інкасента з нічим, бо він гнівається на установу, яка мостить шлях майбутности. Навіть між дітьми треба ширити обовязок масової жертвенности: „Сотик на „Рідну Школу", чи одно яйце, коли не тижнево, то місячно — мусить стати кличем української дитини.

Чи має „Рідна Школа" право домагатися масової піддержки?

Рахуючися з тим, що український нарід у своїй масі під сучасний момент це селянство, робітництво й трудова інтеліґенція, — „Рідна Школа" пристосовує до того факту свою діяльність. Не говоримо про те, що всі її сільські народні школи служать виключно потребам селянства, але й міські народні школи таких місяк Гусятин, Копичинці, Долина, Золочів, Рогатин, Дрогобич, Стрий-Лани, Бережани, Радехів, Борщів та ін., дальше навіть усі львівські на-

родні школи товариства „Р. Ш.“, школи на Ле-
вандівці, Клепарові, Замарстинові і всі рідно-
шкільні захоронки служать у 90—99 проц., що
так висловимося — селянським міщанам і ро-
бітникам. І в мужеських та коедукаційних
ґімназіях „Рідної Школи“. високий відсоток
селянських і робітничих дітей, а вже в рідно-
шкільних фахово-промислових школах та кур-
сах на 100 проц. дітей селянських і робітничих.
Бурси „Рідної Школи“ заповнюються теж се-
лянськими й робітничими дітьми. Вони й кори-
стуються всіми добродійними улаштуваннями то-
вариства. Хіба тільки в дівочих школах (ґімна-
зіях і вчительських семинаріях) та торговель-
ній школі у Львові є п… дітей селян і робіт-
ників значний відсоток дітей трудової інтелі-
ґенції. Та це вже має свій початок у зовсім ін-
ших чинниках, а не в організації товариства.
Всеж таки — загальний відсоток рідношкільних
учнів такий: дітей рільників, робітників і реміс-
ників 88 проц., а дітей урядників та слуг дер-
жавних і приватних 12 проц.

Говорячи про масовість жертвенности зовсім не маємо на думці легковажити інших, дрібніших джерел приходу, які повинні дати навіть доволі поважні висліди з нагоди 50-літнього ювилею „Рідної Школи“. Тими джерелами моглиб бути імпрези всіх українських установ по всім усюдам на честь і дохід „Рідної Школи“, визначний гідний репрезентаційний ювилейний дар від тих установ. Велику поміч моглиб дати вихованці шкіл і бурс „Рідної Школи“, особливо ті, що користали з тої інституції дарово чи з усякими полекшами. Немаловажним з матеріяльного та морального боку є й поголовне членство, а коли вже не поголовне, то бодай членство дорослих громадян та всіх українських установ. Тимчасом досі можна між членами „Рідної Школи“ найти всього хіба кільканацять установ. Є в статуті „Рідної Школи“ постанова про членів-добродіїв, яких у цілій Европі є досі всього пятьох (митр. Шептицький, еп. Хомишин, еп. Коциловський, теперішній голова, Ілля Кокорудз та емер. директор школи, Ол. Горуцький). Дотична постанова статута вставлена передовсім для наших установ. Тимчасом досі не вступила ні одна, навіть центральна. А не одна могла би й повинна. Вони мають служити прикладом. Не можуть і не сміють бути байдужими громадські та повітові ради. Вониж є відповідальним чинником і за освіту не тільки своєї области, але народу, на якого території виконують свій виборний мандат.

Та всеж таки — масова жертвенність мусить стати першим і найважнішим джерелом доходів „Рідної Школи“. Всі інші проекти про підставну організацію фондів (кооперація, підприємства і т. п.) оскільки тепер не реальні, що заки перевелась би їх організація, впали би дотеперішні надбання, а не знати, чи й удалось би воскресити їх наново. Шкільні організації всіх народів спираються в більшій або меншій мірі на масовій жертвенности, залежно від культурного рівня даного народу. Всякі проекти дрібних підприємств (як збірка неужитків, марки то-що) малиб не так фінансове, як радше виховне значіння. Якщо кожна одиниця, а бодай голова родини та кожна українська установа візьме на себе частину обовязку удержання „Рідної Школи“ та якслід виповнить його, тоді зможемо з деяким заспокоєнням глядіти в будучність. Масовою жертвенністю розбудимо віру у власну силу народу, словом — виконаємо підставову працю для власного збірного, упорядкованого життя.

Лев Ясінчук.

З діяльности Комінтерну.

Відомости про XI. пленум Виконавчого Коміте ту Комуністичного Інтернаціоналу.

Комуністичний Інтернаціонал (у скороченні Комінтерн) це установа, що кермує рухами світового комуністичного пролетаріяту поза межами Радянського Союзу. Централя Комінтерну має свій осідок у Москві і звідси розходяться всякі інструкції для діяльности комуністів у всіх країнах світа. Діяльність Екзекутиви Комінтерну і всіх його філій не тільки інспірують, направляють на відповідні революційні тори, але й у цілости фінансують російські комуністи, точніше: комуністичний уряд Союзу Радянських Соціялістичних Республик.

Комінтерном і його життям займаються тепер у світі мало, дарма, що він реалізує таке велетенське завдання як соціяльні, комуністичні перевороти в усіх державах світу. Натомісць світова преса і диплбоматія займається останніми часами далеко більше виключно тільки російськими комуністами та їхніми господарськими експериментами (пятилітка). І хоч в деяких орґанах західньоевропейської та американської преси ідентифікують діяльність Комінтерну з діяльністю російських комуністів і з діяльністю уряду СРСР, що зрештою роблять слушно, але тільки щодо комінтернського центру з осідком у Москві. Натомість легковажать комінтернські філії на місцях, які роблять неабияку роботу, виконуючи питомими кожній філії засобами доручення та інструкції комінтернського штабу з Москви.

Бували ще давніше такі моменти, коли Комінтерном та його орґанізацією інтересувався цілий світ у звязку з такими подіями, як здемаскування торговельного совітського представництва „Аркос“ у Льондоні в поширюванні ними комуністичної пропаґанди в імени комінтерну, як ревізії та арештування в більшовицькому представництві в Китаю і т. п. Одначе тепер Комінтерном і його орґанізацією мало хто інтересується. Він зійшов, як сказано, на задній плян, наслідком зручної таки більшовицької пропаґанди за господарською пятилітокою в СРСР.

Тимчасом Комінтерн живе та розвиває незвичайно інтензивну роботу не тільки в центрі, тобто в Москві, але й на місцях. Про ту його діяльність навіть у більшовицькій пресі читаємо тепер дуже мало. Під тим оглядом комуністи навіть у своїй пресі стали дискретними. Ось у всій більшовицькій пресі, в тім і українській, появилось дня 25. квітня ц. р. таке лаконічне „повідомлення“ (комунікат) про XI. пленум Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу:

„На початку квітня ц. р. в Москві відбувся XI. пленум Виконкому Комінтерну. Пленув заслухав: 1) Доповідь тов. Мануїльського про завдання секцій Комуністичного Інтернаціоналу у звязку з поглибленням економічної крізи й наростанням по деяких країнах засновків революційної крізи, і співдоповіді т. т. Тельмана, Ленського й Чемоданова про становище й завдання комуніст. партії Німеччини, ком. партії Польщі і Комуністичного Інтернаціоналу молоді (КІМ-у); 2) Доповідь тов. Кашена про небезпеку военної інтервенції проти СРСР; 3) Пленум приняв до Комінтерну, як самостійні секції — комуністичну партію Індокитаю, що істнувала кілька років як складова частина компартії Франції і яка реорґанізувалася в лютому 1930 р. в самостійну партію, а далі комуністичну партію острова Кипра, що теж істнувала кілька років і заснована в лютому 1930 р. комуністичну партію Ісляндії. — Постанову XI. пленуму ВККІ про прийом нових секцій має затвердити VII. світовий Конґрес Комуністичного Інтернаціоналу“.

На цьому пленарному засіданні принято цілу низку важних резолюцій, зі змістом яких постараємося познайомити наших читачів у найближчому часі. Попри те вибрано там президію

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. ТРАВНЯ 1931.

Д-Р АНДРІЙ ГОЛОВКА. 4)

Українська фільма в Празі.

Синтеза сценічного мистецтва. — Чи „Земля“ має хиби? — Фільма Кавфмана.

(Докінчення.)

„Земля“ є більш дієва, як „Ґенеральна лінія“, а проте не менше романтична. Її дія також виходить просто з землі, має в ній глибоке коріння і ніколи не тратить з нею злуки. Дія проста, стихійна, як це буває між селянами.

„...Грати так просто і своєрідно це одно з найтяжчих завдань. Ніхто цього так не вміє, як москалі і ніхто досі не доказав цього мистецтва в такій ширині і досконалости, як українець Довженко. Згадайте тільки на батька вбитого, на його незглибну замкненість в собі, на його обрядову нерухомість. Він цілий немов витесаний з каменя, його лице-маска, яку так добре знаєте, а перед якою людина часто стає безрадно у зносинах з правдивими селянами. У фільмі досі такої людини ви ще не стрінули. Його очі то криють в собі то виявляють по черзі цілий світ. Такого чоловіка зворушить тільки глибоке потрясення. Щось, що мусить бути стихійне, землисте, невідкличне. Смерть його сина, вбивство. Він змінився і все його внутрішнє поплило одинокою страшною бороздою. Несподівано бачите людину, ґнану страшною силою, людину, передтим обережну, що жене вперед без зайвого відруху, так званого „драматичного жесту“, людину обтяжену новою долею, новою правдою“.

Ще одну річ слід при тій нагоді підчеркнути. Фільма Довженка є неабиякою синтезою чернів українського сценічного мистецтва. Криє в собі зразки мистецької акторської культури кількох поколінь. Знавець побутової акторської школи Садовського не може не бачити прегарних креацій українських дідів і баб, живцем взятих із драм Тобілевича чи Старицького, що їх виплекав на своїх сценах режісер Садовський. Довженко всі ті креації вивів на сцену при характеристиці старшого покоління, людей старших віком і ця обставина принесла фільмі тільки користь.

Чеський критик пише далі: „На початку фільми бачите природну смерть, спокійний відхід старця, що довершив своє діло, поворот до землі так само, як вільно спадає зіняле листя на осінню траву. На вершку фільми бачите скрите вбивство, насильну смерть молодої людини в повній мужеській силі, великий злочин проти природи, проти землі. Довженко видвигає цю траґічну смерть високо над землю, що втратила свого сина. З його похорону робить патетичне свято, на якому люди з села та околиці маніфестують проти сил, що спиняють поступ вперед для добра землі і людей. Все є в руках пильних людей, а як тільки ці люди схочуть, щоби було ліпше, буде ліпше, але негайно, тепер, на врожайній землі“.

„Земля бере також участь у похоронах в ясний соняшний день з білими хмарками на небі; тіло вбитого, яке несуть селяни, пливе безконечним морем цвитучих соняшників, що поволі колишуться під подувом вітру. Саме тоді, як ховають одного, приходить на світ другий; по літі прийде зима, а по зимі весна, знову розвиваються пупянки, розвиваються квіти, підливані дощем, а овочі дозрівають в городі і в полі, сонце висушує розмоклу землю, на листю, що криє солодкі овочі, блистять краплини дощу, тисячами соняшних промінів блистить трава. Вічна зміна, пісня про землю не має повного кінця, але може мати і має довгий, повний акорд“.

„З фільмового боку“, кінчить пражський критик, є „Ґенеральна лінія“ Айзенштайна без сумніву чистіша, а було би несправедливо про це не згадати, тим більше, що ми навели порівнання неприхильні для московського режісера. Коли мова про технічну сторінку „Землі“ і її фільмову основу, то хиба Довженка може бути тільки у надмірній малярській інспірації, яка деколи продовжує ліричні закінчення світлин на некористь динаміки. Це здебільша стримки маляра, захопленого красою образу, під поверхню якого намагається мистець дістати силою свого поетичного полету. Це одинока річ, яку може закинути ортодоксний фільмар „Землі“ Довженка.

Не треба мабуть додавати, що хиби Довженка випливають з того, що робить його фільму оріґінальною, характеристичною. Без довших малярських стримок „Земля“ на нашу думку була би фільмою тільки пересічною. Динаміка може найти собі точку опертя вигідно побіч нескорочених малярських пасажів. Прегарні картини з природи в „Землі“ викликують у глядача незабутні враження, а мистецька лірика Довженка особливо для тих, що знають природу і побут України, є першорядним чинником для прихильної оцінки фільми.

Хочу ще згадати, що безпосередньо після вистави „Землі“, появилася на екрані того самого пражського кіна нова фільма ВУФК-у „Чар весни“. Автором її є Михайло Кавфман. Фільма вправді коротка, та все таки на стільки оригінально-творча, що інтеліґентний глядач мусить признати їй першенство перед пересічними фільмовими продукціями, що ними нині переповнені кіна европейських міст.

М. Кавфман є учеником москаля Д. Вертова, а „Чар весни“ є першим його самостійним твором. Вертов також один з найвизначніших представників совітської кінематографії. Найшов собі власні методи праці, в дечому дуже відмінні від загально вживаних. Його програмою було найти чисту мову фільми — кінопис. Мова його образів в тім, що він вибирає зпоміж них ті, які на себе взаїмно ділають, а лучить їх здебільша без зовнішньої (фільмової) літературної льоґіки. Основою праці Вертова є власне стриження фільми. Стриження, як ніжний творчий процес. Вертов не має сценерії, складає свої фільми з частин, вибраних з величезного матеріялу сфільмованого після його вказівок і з принагідного документального матеріялу. Вертов зібрав біля себе ґрупу співробітників звану „Кінооко“. Її останньою найліпшою працею є: „Одинацятий“ і „Чоловік з кіноапаратом“.

М. Кавфман був постійним оператором Вертова. Накрутив для нього сотні кільометрів фільми. Не працював механічно, але був творчим. Не був тільки його помічником, але й учеником. Його „Чар весни“ приняла пражська критика не менш симпатично, як усі фільми ВУФК-у. Призанала, що „Чар весни“ стоїть в основі на принципах, що їх найшов Вертов, але з другого боку підчеркнула, що цю фільму опановує нова індивідуальність, молодша, веселіша, менше патетична від індивідуальности Вертова. Однозгідно заявила, що Вертов не міг би витворити фільми такої зрозумілої, як це вчинив Кавфман.

Комінтерну, зложену з 30 членів і 12 заступників.

До президії війшли: Арнот, Барбе, Беля Кун, Ґарлянді, Ґотвальд, Ґутман, Катаяма, Кашен, Коларов, Ку-Ан-Пів, Куусінен, Ленський, Лозовський, Мануїльський, Пік, Полічит, Прухняк, Пятницький, Рандольф, Реммеле, Сіллен, Сталін, Су, Тельман, Торез, Фостер, Цеткін, Чемоданов, Шмераль, Ерколі.

До політбюра Комінтерну вибрані: Ґутман, Кнорін, Ку-Ан-Пів, Куусінен, Ленський, Мануїльський, Пік, Полічит, Пятницький, Рандольф, Тельман, Торез, Ерколі.

Ось так виглядає найновіша верхівка Комінтерну, яка в цьому році буде продовжувати та поглиблювати підготовчу роботу до світової соціяльної революції в користь комуністичної диктатури.

З голосів української преси.

Д-р Володимир Старосольський про польсько-українську т. зв. „угоду“.

У третьому числі органу УСДП „Вперед“, з травня ц. р. находимо статтю д-ра Володимира Старосольського п. н. „Угода“. Вважаємо за доцільне й корисне познайомити наших читачів з найсуттєвішими вимками з цієї статті.

В ній між іншим читаємо:

„Перш усього „угода“ в тому розумінні, як про неї говориться — це абсурд. Тільки повна політична неграмотність або наівність може хотіти вирішити „угодою“ великий історичний процес, яким є взаємини двох народів. З такому розумінні про „угоду“ взагалі не приходиться говорити. І так само абсурдом є домагання до повної політичної волі (?! — *Ред*). Чиїм іменем моглаб вона (хто? — *Ред.*) це зробити? Хто міг би їй (кому? — *Ред.*) дати право до такого відречення (якого? — *Ред.*). Хто був би звязаний такою заявою (з тексту статті не видно, про яку заяву мова! — *Ред.*), якби навіть усі без вимку члени нації одобрили таке відречення (видно в друку зіпсутий текст статті, бо не відомо теж, про яке це відречення мова! — *Ред*), то невжеж грядучі покоління мусілиб його важність для себе признавати? Революційна буржуазія визнала була непозбувальні права людини і так само непозбувальне право нації на свою суверенність. А в добі, коли давно вже перестала вона бути суверенною, в добі світової війни навіть вона підтвердила це непозбувальне право й означила його близче, проголошуючи право нації на самовизначення. Соціялістичний світ визнав це право не лукаво (невже для прикладу можна назвати польських соціялістів? — *Ред.*), без задніх думок, і приняв його за практичну свою програму і не зійде зі шляху, що веде до здійснення“.

Далі д-р Вол. Старосольський ставить собі таке питання:

Якеж наше становище в справі цих конкретних домагань, які нібито мали би бути предметом балачок про угоду?

Відповідь на це питання така:

„Ми пишемо ці стрічки виключно тільки для українського громадянства. З польського боку нашим партнером міг би бути тільки соціялістичний світ — спільну з ним мову ми найдемо, бо дає нам її соціялістичний світогляд і принятий соціялістичним Інтернаціоналом у національному питанні кодекс“.

„Але для українського громадянства ми хочемо ясно окреслити своє становище. Хочемо, щоби кожному було ясно, чому матимуть другі українські партії в нас непримиримих і безпощадних ворогів?

„Політична боротьба — це боротьба за право. Також у національно чужій державі не сміє нація бути безправною, бо й там прислуговують їй права, які мусять бути безумовно признані та шановані. Безумовно — значить, незалежно від якихнебудь умовин. Як у правовій державі життя людини є правно хоронене, незалежно від її поведення, так і права нації мусять бути безумовно і визнані і шановані“.

„Ті права — це права людини й громадянина, це публічні вольности, це права, які гарантує політична демократія також кожному членові недержавної нації. Ті права — це інтернаціональне визнане й запоручене право недержавної нації на всебічний розвій.

„З цих прав нікому не вільно резиґнувати. Нікому не вільно за ціну якихсь уступок чи користей викликати хочби навіть тільки ілюзію резиґнації з цих прав.

„З такого становища справа „угоди“ є ясна і не може бути сумніву відносно того, як Українська Соціял-Демократична Партія поставиться і до самих розмов про угоду“.

З наведеного можна зробити висновок про те, як „Українська Соціял-Демократична Партія поставиться і до самих розмов про угоду“, якщо ті розмови будуть вести інші партії, але зате ніяк не можна зміркувати ні відгадати, як буде і взагалі як може виглядати та „спільна мова“ українських соціял-демократів з польським соціялістичним світом у справі польсько-українських взаємин, про яку недвозначно пише Шановний Автор? Що соціялістичний світогляд і національний кодекс II. Інтернаціоналу теоретично і національні справи посвому висвітлюють — це загально відомо, але не менше відомо, що як російські так і польські соціялдемократи у практиці не дуже то рахувались зі своїми українськими товаришами-соціялістами, а ще менше респектували їх національні потреби і домагання. Може тепер це і змінилося. Але важко в те повірити.

—o—

Деякі риси з життя і праці ВУАН.

Останні два числа „Вістей Всеукраїнської Академії Наук“ (5. і 6. за 1930 р.) містять в собі матеріял, який варто подати до загального відома нашого громадянства.

Президія ВУАН, а потім і Рада ВУАН відгукнулися на відомі події минулої осені в Галичині резолюціями, в яких висловлюється протест як проти польського фашизму за розгром українських культурних орґанізацій, так і проти української буржуазії в Галичині за те, що „не тільки не порвала своєї спілки з польським фашизмом, а, навпаки, отверто й активно виступає проти визвольної боротьби трудящих, запевняючи уряд у своїй льояльності до нього“. Зрозуміло, що при „цій верній оказії“ резолюції подають і свій лік щодо соціяльного і національного визволення українського народу в Галичині: це — „встановлення радянської влади в Польщі“, бо вона „покладе край експлуатації трудящих мас Західної України, принесе їм соціяльне та національне визволення й покличе їх до будівництва нової української соціялістичної культури“.

Найголовніша подія, яка відбулася в житті ВУАН за останній час, це — ревізія діяльности всіх установ і персонального апарату ВУАН робітничими бриґадами. В ч. 6. „Вістей“ находимо деякий матеріял в цій справі.

Насамперед дізнаємося, що зведенням докупи ревізійної роботи робітничих бриґад займалася спеціяльна „Комісія для перевірки роботи та чистки апарату ВУАН“ під головуван-

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. ТРАВНЯ 1931.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ 3)

ТРОХИ ЕКЗОТИКИ.

Нагорода Академії Гонкурів: Henri Fauconnier „Malaisie“.

(Докінчення).

3. З маляйської поезії.

Лінгвісти присвятили чимало часу на роздумування, в якій мірі наші думки залежать від форм нашої мови і в якій мірі наша мова передає наші дійсні враження та почування. Те, що є духом чужої мови вихоплюється нам, коли не знаємо психольоґії народу; найоригінальніші метафори та поетичні символи рідної мови стають для нас через довгий буденний ужиток мертвими знаками, немов альґебраїчні числа.

Перекладені символи з мови виробленої впродовж століть на зовсім інших формах відчування видаються нам, як каже сам Фоконніє „розмовою в домі божевільних“. Двох маляйців розмовляє:

„Чи запалюємо лямпу?“

— Цукрова троща є дуже солодка на другім березі.

Це значить:

„Навіщо ця дівчина робить до мене око?“

— Ти не бачиш, що вона глузує собі з тебе.

Всі ці розмови є зовсім незрозумілі, хто не знає своєрідної народньої поезії маляйців, де „лямпа“ і „цукрова троща“ є символом омани та зради...

Ця поезія є чимсь у роді дворядкових строф, без метричної форми, багато складніша від популярних японських „гаі-каі“, що передають якусь просту картину або безпосереднє наівне враження. Коли в нашій народній поезії похилений явір або туман по дорозі натякає зовсім виразно на душевний настрій зажуреного героя, в маляйських „пантумах“ перескоки від образів природи до особистих переживань є такі несподівані, як найбільше вигадливі порівняння модерних европейських поетів.

Перші два рядки звичайно малюють ситуацію із трагічною закраскою, другі два — висловлюють настрій, що є одночасно фільософічною думкою, відношенням до трагедії.

Беремо найлекші, найбільше зрозумілі зразки:

I.

Муравлі червоні в середині трощі,
Пахощі рожані в вазі найдорожшій...
Коли жага ввійшла до мого тіла,
Втишити його може тільки моя мила.

II.

Горіх кокосовий, зелений, серця струмок грає,
Притаєні тайни жовтої лушпаї...
Знаю, чому прагну тебе так руками,
Ти-ж не знаєш, чому прагнеш мене так устами...

III.

Свята ліяно, щаслива ліяно,
У щілину скелі ховаєшся рано...
Пророк Магомет був любовю Аллага огрітий,
Бо тебе тоді ще, любко, не було на світі...

Коли вся нинішна лірика силкується находити якнайкращі засоби натяків, тоді маляйські „пантуми“ є невичерпаним джерелом символічної поезії.

Є в книжці Фоконніє один дуже характеристичний приклад, як маляйці розуміють кохання. Із якоїнебудь енциклопедії довідаєтесь, що полова мораль у них свобідна, але проституція не істнує, а поліґамія тільки привілей багатих. Це все загальники. Відкривник поезії в маляйському житті найшов у звичайній любовній пригоді з маляйкою нюянси, які може йому позаздрити неодин великоміський Казанова.

„У християнських народів істнує тільки одна тема розмови: любов. Бо вони не знають, що це таке. Вони роблять із неї змішку змисловости, порожнечі, ненависти і вміщають у ній усе, що хотять. Тоді відкривають, що істнує кохання „винне“ і нечистиве. І як насолоджуються ним! А прецінь нема кохання у множині; можна тільки любити або не-любити. Не бачу ріжниці між тим, коли люблю пса, свою маму, друга або свою любку. Любов це бажання — давати щось із себе, а не брати. Маляйці кажуть „касіган“ або „саянг“. Одно і те саме слово для кохання і для дарунку, для любови та милосердя... Саянг! саянг! Солодке голосіння над красою і над поганю того, що кохаємо... Бажання визволитися від життя, від гнету його...“

Таким словам люди ріжної культури та ріжного світогляду можуть надати ріжне значіння. Але в устах французького письменника, що має за собою вікову традицію мислителів, моралістів і поетів, які схилялися над цією тайною всього нашого життя — вони мають точно зясований зміст. Це немов продовження глибокої фільософічної думки Ремі де Ґурмона з його „Фізичної любови“ та Каміля Моклера „Маґія кохання“.

Туга за екзотикою? Ні, поворот до простих безпосередніх взаємин людини з природою.

Від книжки Фоконніє віє тим самим подувом, що загнав Конрада з України на моря індійських океанів. Конрад захоплювався грою колірів моря, неба та тропікальної фльори, стежив за боротьбою пристрастей, де бізнес грав не меншу ролю, як жадоба „пережити свобідно життя“.

Та на дні душі Конрада дрімав европейський конкістадор того самого типу, що Кіплінґ. Гарна це сторінка історії цивілізації, коли Европа підбиває схід — зручністю, хитрощами, інтеліґенцією, енерґією, машинами... але чи справді ідеалом Европи є переміняти всі праліси, джунґлі та коралеві острівці розкинені, мов самоцвіти, на блакитнім небосхилі — в центри великого фабричного промислу: в Льондоні, Парижі та Берліні?

Сучасні поети пробують нам доказати, що поезію можна відкрити навіть у чорних димарях, лискучих шрубах машин і мязах залитих потом. Великий здобуток уяви. Та ще більший відкрити її там, де краса межує з банальністю такою простою, як непримітно проведений день у сонці, серед соняшних думок, коли праця сплелася з безділлям.

Тоді не треба аж апотеозувати праці, що є прокльоном для міліонів ані оспівувати безділля ні екзотики, що є люксусом вибраних щасниць.

Книжка Фоконніє є доказом, що найбільшим відкриттям у світі є таки людина сама для себе.

—o—

ням якогось Жаваловського. Тамже вміщено дві промови цеї комісії, в яких освітлюється її завдання: „Вона (комісія — С.) прийшла для того, щоб шкідливе, непотрібне, що стоїть на перепоні науковій роботі Академії — відсікти від неї, а всю решту, яку можна хочаб деякою мірою використати тут для роботи Академії чи для радянської роботи взагалі — це комісія повинна залишити“.

В наслідок роботи цеї комісії переведено „чистку“ апарату ВУАН, але, на жаль, „Вісті“ не подають, хто саме з академиків і співробітників ВУАН підпав „чистці“, а находимо лише вказівки, що як президія ВУАН, так і колектив з задоволенням прийняли до виконання рішення комісії в цій справі, при чому колектив ВУАН у своїй резолюції від 12. жовтня 1930 р. підкреслює, що „персональна чистка великою мірою позбавила апарат ВУАН від нездатного до наукової роботи елементу“ та, що лише контрреволюційна українська преса може твердити про те, „нібито чистка апарату Академії була скерована на розгром української науки“.

Як один з наслідків ревізійної роботи комісії, є зміна настановлення самої праці ВУАН. Так, тепер ВУАН ставить собі завданням „допомогти робітникам опанувати українську радянську культуру“ і з цією метою приймає на себе зобовязання орґанізувати систематичні й епізодичні лекції для робітників на ріжні теми з господарчого та культурного будівництва УСРР і західньо-українських земель аж до „антирелігійної пропаґанди“ включно.

Для популяризації й пропаґанди досягнень сучасної науки й техніки взагалі та досягнень Академії зокрема утворено спеціяльний орґан — комісію науково-культурної пропаґанди (КНКП), а при ній „шефську комісію“.

Зі звіту про науково-популяризаційну роботу ВУАН видно, що цю роботу „не можна ні в якім разі вважати за достатню“, бо наукові співробітники, треба думати, не зовсім надаються до цеї роботи. Цікаве признання автора цього звіту: „А скільки сил доводилося докладати, щоб вирядити когось на таку роботу!“.

З числа праць, переведених ВУАН, слід згадати про інструкцію щодо вживання великих букв у виданнях ВУАН (інструкцію ухвалено президією ВУАН). Деякі правила цеї інструкції заслуговують на нашу увагу. Так, згідно з цією інструкцією, великою буквою слід писати Жовтнева революція, Перше мая і т. п., але малою буквою слід писати назви релігійних свят: різдво, великдень і т. д. Великою буквою слід писати важливіші титули — Народній Комісар Освіти, Президент ВУАН і т. п., але малою ректор, директор, редактор тощо, хоча таж інструкція дозволяє в офіційних звертаннях на ознаку ввічливости чи пошани писати також великою буквою Ректор і т. п.

З тихже чисел „Вістей“ довідуємося, що ВУАН змушена скоротити свій видавничий плян з причини зменшення асигнувань на видавництво, при чому тепер найголовніше місце щодо розміру видань належить комісії науково-культурної пропаґанди, яка має видавати науково-популярні брошури та науково-популярний журнал.

Не можна також не згадати тут про те, що комісію громадських течій на Україні (на чолі цієї комісії стояв ак. С. Єфремов), яка студіювала громадський рух на Україні 19-го стол., переважно до 80-х рр. (декабризм на Україні, Кирило-Методіївське Братство, діяльність В. Б. Антоновича, М. П. Драгоманова й т. і.) перетворено тепер у комісію реврухів на Україні. Завданням цієї комісії є дослідження революційних рухів на Україні в другій половині 19-го і в 20-му стол., переважно доби трьох революцій — 1905 р., лютневої та жовтневої 1917 р.

Про те, в якій мірі учені Рад. України можуть слідкувати за розвитком відповідної науки на чужині, находимо характерні відомости в офіційних розпорядженнях щодо правил замовлення закордонних наукових видань та членства в наукових закордонних орґанізаціях. А саме, учений, який потребує закордонної наукової літератури, повинен, по-перше, добути посвідку від професійної орґанізації чи адміністрації про те, що він дійсно потребує для своєї наукової праці закордонної літератури, по-друге, замовляти на суму не більш 10 карб. що місяця. На журнали приймається замовлення до 30 карб., але в такому разі протягом трьох місяців інших замовлень від цієї особи не приймає Держдторг, який є монополістом в справі замовлення закордонних видань.

Щодо членства в закордонних наукових орґанізаціях, то воно може статися лише за відповідною посвідкою, що таке членство для даного ученого є звязане з потребами його наукової роботи.

Треба сказати, що таких драконських правил не знала навіть царська Росія...

Накінець, з протоколу президії ВУАН з дня 28. вересня 1930 р. дізнаємося, що НКО затвердив ак. К. Студинського членом президії соціяльно-економічного відділу ВУАН. З числа академиків, що перебувають поза межами Рад. України, лише одного К. Студинського вибрали до президії відділів ВУАН.

Ст. Сірополко.

Заг. Збори „Сільського Господаря“.

Отворення Зборів. — Звідомлення з діяльности інж. М. Холевчука. — Дискусія. — Уділення абсолюторії. — Плян праці і проект бюджету на 1931 рік. — Доповняючий вибір членів Гол. Ради і Контрольної Комісії. — Закінчення.

Звичайні Загальні Збори Краєвого Господарського Т-ва „Сільський Господар“ відбулися 30. квітня ц. р. в салі „Української Бесіди“ у Львові. Учасників на Зборах було 83. Крім того явилося трохи гостей. При окремому столі засіли представники української преси.

Отворив Збори в год. 10.30 голова Т-ва о. мітрат Тит Войнаровський, що повитав присутніх і згадав про померших членів „Сільського Господаря“, память яких пошанували присутні повстанням з місць. Крім о. Войнаровського до Президії Зборів увійшли: през. Ю. Павликовський та інж. А. Палій (секретар Ради).

Просторе, незвичайно солідно оброблене звідомлення з діяльности Т-ва за 1930 рік зложив інж. М. Холевчук. У звідомленні представив референт спершу загальне положення сільського господарства на терені діяльности Т-ва, потім працю Гол. Ради і Президії Т-ва та Контрольної Комісії, а далі працю бюра Т-ва, себто чисту діяльність Т-ва у всіх його відділах і в найріжнороднііших ділянках сільського господарства. Найважніші факти й цифри з діяльности Т-ва подамо в одному з найближчих чисел нашого часопису.

З черги зложив звідомлення з рахункового обороту і білянс за час від 1. липня 1929 р. до 31. грудня 1930 р. інж. Е. Храпливий, після чого дир. А. Мудрик іменем Контрольної Комісії поставив внесення уділити абсолюторію уступаючій Головній Раді і Дирекції.

В цікавій, наскрізь поважній дискусії забирали голос: посол Тершаковець (двічи), інж. Баричко з Сокаля, о. дек. Маринович з Війська радн. Стеблецький, п. Клим Олійник (Радехів), інж. Хроновят, інж. Сосяк, інж. Палій, інж. Творидло, о. д-р Застирець, інж. Храпливий і ін. Дискутанти порушили багато важних справ у звязку з діяльністю Т-ва „Сільський Господар“ у звітовому році і на найближче майбутнє.

Після того Збори ухвалили однодушно абсолюторію Гол. Раді і Дирекції.

Перед приступленням до вибору 6 членів Гол. Ради і 2 заступників на місце вильосованих та членів Контрольної Комісії предложив дир. Храпливий плян праці та проект бюджету Т-ва на 1931 рік. В дискусії, що розвинулася в цій справі, забирали слово: пос. Тершаковець, інж. Бурий, інж. Баричко, інж. Творидло, інж. Радловський (Теребовля) і пос. Тершаковець, а пояснення давав інж. Храпливий. На внесення інж Баричка Збори приняли предложений плян праці та проект бюджету Т-ва на рік 1931-ий однодушно.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 2. ТРАВНЯ 1931.

ГАЛАКТІОН ЧІПКА.

Весняний закуп.

Купити літній плащ — це неабияка штука. Очевидно не для кожного. Хто має в кишені зайвих 300 золотих, тому не тяжко. Піде до першорядного склепу, де написано: „тверді ціни“, вибере собі по серці і по души, заплатить і — справа скінчена. Але хто не має 300 золотих, не буває в першорядних склепах і не любить твердих цін — тому купити плащ так само тяжко, як роздобути на нього грошей.

Вже два тижні світить ласкаве весняне сонце і я весь час набирав відваги рушити на закупно плаща. Заохочували мене до цього успіхи редакційних товаришів, з яких кожний постарався як вже не за нову загортку, то бодай за перелицьовану.

Зібравши більшу скількість готової монети, вибрався я на купно.

Спершу під вистави великих маґазинів для орієнтації! Що правда, це більше для формальности, бо всі експонати і їх ціни знаю від двох тижнів напамять, а декотрі пригадую собі ще з минулорічних оглядин.

Потім на „жидівське місто“, де має відбутися купно.

Зараз на вступі в цю дільницю охоплює душу своєрідний настрій.

Молоді жреці Меркурія хапають то за рукав, то за полу. Оглядають тебе критичним оком і як тільки побачать якусь знищену часть одіння — запрошують до купна.

— Пан добродій певно за капелюхом. Той ваш то вже неможливий.

— Прошу, маю дуже добрі черевики. Дешеві, а моцні..

— Може краватку? Ковнірець?! Ні? Ах, пан, за сорочкою! Прошу... Ориґінальні віденські, францусь..

Нема, здається, такої річі, якої не продаваиб там, або бодай не вдавали, що продають. Кажуть, що одному молодому священикові обіцяв жид продати.. конкурс.

— Конкурс?!.. Чому не має бути. В мене все є!..

А обертаючися до шефа фірми, питався по тихо:

— Ву си дус „конкурс?!...

Минаю тих усіх капелюшників, краватників і черевикарів, не тому, що мені цього не треба, а тому, що я по це не прийшов.

Врешті:

— Може плащ?

— Так.

Втаскують мене до склепу і починається купно.

— Покажіть мені загортку, але відразу найліпший сорт — кажу на вступі.

Купець удає ображеного:

— Що мені пан добродій таке кажуть. Я виджу, кого маю перед собою!

Як не як, а приємно є почути такий комплімент. Значить, робить чоловік добре враження!

Купець примірює плащ.

— Щось, мц! — прихвалює, вигладжуючи зімняті місця. — А лежить, як на Валентіно.

— Пане купець! Маєте щось доброго, то давайте. Цеж звичайна шмата!

— Йойой шмата... Такий рік на мене.. Ліпше вже не еґзистує.

— Як не еґзистує, то шкода часу. Будьте здорові.

— Що не еґзистує?!.. Чому не екзистує? Але то буде дорожче...

— Перше покажіть.

З перегороди вилізає новий експонат.. Також до нічого.

Купець аж захлипується з подиву.

— Нон плюс ультра. Гіперсуперфайн. Сам Штарк не має ліпших.

Хвилька оглядання.

— Така підшивка зараз „поломиться“ — говорю з міною знавця.

Купець підскакує від нечуваної образи.

— Що поломиться. Носи скорше поломляться, голова може зломитися, а підшивка витримає.

— Може.. Але мені дайте ліпшу.

— Що вже може бути ліпше!? Ви ще дітям той плащ запишете.

— То ви хочете, щоб я ще цього року помер?!

— Борони Боже. Тьфу, тьфу! Але то заліво не плащ.

— Маєте ви щось доброго, то покажіть, бо я спішуся!?

— Ні, не маю!

— То будьте здорові.

— До побачення.

Виходжу зі склепу, хоч ні я, ні купець не віримо в перервання торгівлі.

— Пане добродію! — кличе за мною купець. — Верніться.

Вертаю.

— Маю ще один — говорить шепотом і дуже таємничо — „Певний“ ґраф замовив, але його зліцитували. Довше не можу чекати. Я нікому б того плаща не продав, але для пана... виджу в сам раз.

— Кілько хочете?

— Прошу подивитися на матеріял

— В якій ціні?...

Опісля о. Пелеський іменем комісії-матки, вибраної в часі нарад у складі о. Пелеського, дир. Мартюка й п. Олійника, предстанив Зборам до вибору на місце уступаючих членів Гол. Ради отсих громадян (ок): інж. Левицького Романа з Коршова, інж. Палія Андрія, інж. Хронов'ята Михайла, інж. Вакуловського Віктора, інж. Хомишина Миколу з Богородчан і п-ю Струтинську Марію (члени) та Козубського Бориса й Мосору Вол. (заступники). На членів Контрольної Комісії комісія-матка поручила: дир. Капусту Миколу, дир. Мудрика Андрія й інж. Скоропаду Івана, а на заступників: д-ра Левицького Володимира з Коломиї і дир. Неговича зі Стрия.

Закінчив Збри в год. 3-30 попол. през. Ю. Павликовський, що порушив ще кілька питань у звязку з нинішньою господарською кризою і подякував усім делегатам та гостям за участь.

Премієр Йорга обіцює національним меншинам рівноправність.

Новий премієр міністрів Румунії, утворивши окремий підсекретаріят для національних меншин, заявив у розмові з журналістами: „Деякі румуни думають, що їхні інтереси противляться інтересам національних меншин. Це помилка. Тепер, коли Румунія обєднана, треба щоб усі народи цієї держави вважали себе рівноправними горожанами“.

—o—

Засуд б. посла Івана Ліщинського в Рівнім.

Два роки тюрми.

Наша редакція дістала покищо з Рівного коротеньку вістку, що тамошній окружний суд потвердив вину, закинену б. послові Ліщинському актом обвинувачення щодо промов на передвиборчих вічах в Сіянцях під Здолбуновом, якими підсудний нібито підбурював слухачів до ненависти супроти Польщі і непослуху влади. Розправа закінчилась присудом, яким **б. посла Івана Ліщинського засуджено на 2 роки тяжкої вязниці.** Оборона зголосила спротив проти присуду.

—o—

Ревізії й арештування

за здогадну приналежність до УВО. у Володимирі.

Точно в 12. год. в ночі з четверга на пятницю 23.—24. квітня ц. р. перевела поліція у Володимирі Вол. основну ревізію в домі п. Пашкевича. Один з поліцаїв заявив, що роблять ревізію на основі телефонограми з Кремянця і шукають нелеґальних річей. І хоча при ревізії нічого не найшли, то все таки арештували під замітом приналежности до УВО. Бориса Пашкевича, котрого дня 24. IV. ц. р. відвезли — як твердить поліція — до Кремянця. Дальша доля арештованого невідома навіть його родичам.

— А викінчення! Прошу.. В Штарка такого нема.

— Скільки він коштує?

— А підшивка! Це не то, що тамта. Пан мають рацію. Тамта „поломиться“, а то — сам шовк!..

— А ціна?

— Тамте за рік споване від сонця, а то можна сто літ на Сагарі носити. Імпреґноване і що за „штоф“... Ой-ой..

— Кажіть, кілько?

— Як для вас: 300 золотих.

— Дам вісімдесять.

— Двіста вісімдесять? Не можу. Бог мені свідком, не можу.

— В і с і м д е с я т ь.

Ображений купець ховає плащ, я вдаю, що виходжу.

— То ваше останнє слово?

— Вісімдесять пять.

— Двіста пятьдесять!

— Девятьдесять.

— Двіста трицять.

За сто двацять я купив. Але — як купець казав — тільки тому, що має платити вексель, що це понеділок і що ніхто такого доброго плаща не варт, окрім мене.

Вдоволений з дешевого купна, хвалився я плащем, де міг. Аж учора вдарив весняний грім. Здибав я знайомого в такім самім плащі.

— Скільки ви дали? — питаю.

— Сто пять золотих. Але це тільки тому так дешево, бо один граф, який його замовив, не міг викупити.

Я вже й не говорив про свою ціну. Тільки пробував ще ратуватися „імпреґнацією“.

— Але мій імпреґнований! — кажу до знайомого.

— Мій також. Як дощ не паде, то він води не перепустить, щоби ви знали що.

ОСТАННІ ВІСТИ

НАРАДИ В ГЕН. ІНСПЕКТОРАТІ АРМІЇ.

У середу відбулися в ген. інспектораті армії наради при участи президента Польщі Мосціцького, марш. Пілсудського та прем. Славека. Передтим іще мав марш. Пілсудський нараду з мін. Залеським і віцемін. закорд. справ Беком. Преса зазначує, що ті наради не мають нічого спільного з евент. змінами в кабінеті, лише марш. Пілсудський хотів довідатися про внутрішню та закордонну політику. Наради йшли і в четвер.

Права преса зазначує, що марш. Пілсудський не бажає тепер змін в уряді та є за дальшим вдержанням кабінету Славека. Щодо скликання другої надзв. сесії сойму, то за тим є віцепрем. Перацький, який хотів би полагодити урядничу праґматику, та міністр скарбу Матушевський у звязку з новими податковими проєктами. Зате чинники рішаючі в уряді є проти надзв. ссеії.

Навпаки опозиція твердить, що висліди нарад у замку виявляться небаром. Прем. Славек, чого не заперечує санац. преса, є перемучений урядуванням і радо вернувся би на становище голови клюбу ББ. В опоз. колах кажуть, що наслідником Славека буде теперішній міністр торговлі та промислу Пристор.

ДАЛЬША ЗНИЖКА ПЛАТЕНЬ.

Є чутки, що уряд опрацьовує новий проєкт, який передбачує дальшу поважну знижку платень службовиків. Так хочуть знівелювати ріжниці між службовиками, що дістають великі платні й тими, що мають скромні платні.

РУМ. ПАРЛЯМЕНТ РОЗВЯЗАНИЙ.

30. квітня на засіданні палати прем. Йорґа відчитав програму нового кабінету. Хоч уряд бажає співпраці з парляментом, сказав премієр, то це з огляду на істоту програми є неможливе. Опісля премієр відчитав декрет про розвязання парляменту і визначення нових виборів на 1. червня до палати, а 4. червня до сенату.

МІЖНАРОДНІ ДУЖАННЯ У ЛЬВОВІ.

У **четвер** Пошоф поборов у 23. хв. Ст. Марса, Штекер зремісував із Ферінґером, Вайнура приневолив піддатися у 15. хв. Валюшевського а Яго в 24. хв. побідив Мартинова.

Боксерський меч мадяра Надя з віденцем Бартлем покінчився побідою Надя в 2-ій рунді нокавтом.

В *пятницю* рішаюча боротьба за право до І. нагороди між Штекером і Пошофом. Крім того борються: Кляй—Вайнура, Ст. Марс—Яґо, Стібор—Мартинов і Ферінґер—Судаков. Усі змагання аж до результату.

—o—

НОВИНКИ

— Виставка мистецьких творів пок. П. Холодного продовжена, як довідуємось, до дня 11. травня ц. р. включно. Хто ще не мав нагоди оглянути цієї богатої та цінної виставки, зможе це зробити з користю для себе в тому часі. — В неділю, 3. травня ц. р. будуть на виставці пояснювати малярську творчість П. Холодного для представників львівського українського ремісництва й робітництва. — Виставка влаштована, як відомо, в будинку Українського Національного Музею при вул. Мохнацького.

— Італійська преса про українські справи. Римський щоденник „Ля Трібуна“ поміщує допис свого кореспондента з Льондону про засідання „Комітету Трьох“ у справі українських петицій до Союза Народів щодо подій минулої осени. Та сама ґазета містить статтю свого кореспондента з Варшави про пастирський лист епископа Хомишина та про статті в польській пресі про польсько-українські взаємини. Цю статтю передрукували й інші італійські ґазети („Італьофінор“).

— Роковини смерти Кавура. Як подає аґенція „Італьофінор“, кілька італійських ґазет помістили новинки про статтю Целевича поміщену у великоднім числі „Діла“ з нагоди 70 роковин смерти Кавура.

— Самовбивство українського артиста в Римі. „Італьофінор“ сповіщає нас, що український артист Молчановський, який від довшого часу виступав у Римі, і при кожній нагоді як конферансіє говорив публиці про Україну, в пристуиі меланхолії отруївся. Його поховали на цвинтарі Кампо Верано.

— Апеляційна розправа д-ра Томашевського. На днях відбудеться апеляційна розправа проти д-ра Томашевського, якого свого часу засудили за постріления кадета Заморського та за обман на 6 місяців арешту.

— Осінній речинець матур. Львівська Кураторія подала до відома, що гімназійні іспити зрілости для екстерністів відбудуться в жовтні, а доповняючі іспити зрілости у вересні 1931. Подання треба вносити до Кураторії найдалі до 31. травня 1931 р., при чім треба долучити: метрику, опис життя, останнє шкільне свідоцтво, свідоцтво моральности, доказ вплачення іспитової такси в сумі 60 зол. (за доповняючий іспит 15 зол.), три фотографії, виказ польських лектур з чужих мов.

— За землю. В Підкамени (пов. Броди) 61-літній сел. Гікман убив 36-літн. Михайла Черняwського. Завдав йому 17 ран. Причина: спір за землю. — В Путятинцях (Рогатин) Стах Косак поранив із кріса Ант. Рудого. І тут причиною спір за землю.

— Вбитий громом. В Лосячі (пов. Борщів) підчас бурі грім убив на фільварочнім полі Льва Хахловського.

— Крав доляри. Усувач телеґрафічно-телефонічних помилок при почтовім уряді в Скалаті Ів. Гартман украв 100 ам. дол. із листа Ад. Грінберґ, присланого з Гамбурга. Дома в Гартмана найшли за бочкою 10 долярів із тієї крадіжі. Решту Гартман розтратив і поплатив довги.

— Арештували видавця. На приказ слідчого судді арештували в Станиславові власника вид. інституту та книгарні „Ренесанс“, Люлв. Ердтрахта. Арештування є в звязку з обманством на шкоду фірми Йос. Верней у Відні у сумі 340 тис. зол.

— Велика повінь у Виленщині. З Вильна прийшли вісти, що місто Друя опинилось ціле під водою: церква і синаґоґа залита водами. Щоби вода не забрала деревляних будинків, люди плавають човнами і привязують ті доми до сильних дерев. Повінь позривала мости, телеграфічні стовпи і припинила всяку комунікацію. В одній синаґозі вода сягає 4 метри висоти. Вода забрала з синаґоги всі святі книги. В Леонполі люди бачили хати, що плили по ріці разом з мешканцями тієї хати. Місто Вильно ще тоне в водах і темряві, бо електричні проводи зірвані.

— Новий опир. У Штрасбурзі арештували 22-літн. австрійця Ів. Ревіча. Він останніми місяцями вбив у Штрасбурзі кільканацять жінок. Між убитими є еміґрантка з Польщі Зажицька.

— Засудили Ґебельса. Суд у Берліні засудив провідника ґітлерівців пос. Ґебельса за обиду віцепрезидента поліції Вайса на місяць вязниці та 1.500 м. кари. Австрійська влада не дала дозволу Ґебельсові на приїзд до Відня на збори нац.-соціялістів.

— Землетрус на Кавказі. Кавказ навістив страшний землетрус. Осередком землетрусу було Занґезур, у Вірменії. В місті Ґеруси й околицях згинуло 200 людей, а 205 є ранених, в м. Сіса й околицях є 192 убитих, ранених 600. Згинуло дуже багато худоби. Землетрус навістив тяжко теж нахічеванську республику. Багато потерпіло м. Тифліс. Значні шкоди заподіяв землетрус і в Азербайджені. Загалом є вбитих 3.000, а ранених двічі стільки. Люди повтікали в гори.

— Пожежа в прогульковім поїзді. У прогульковім поїзді, що їхав із Олександрії до Каїру запалилася вісь, наслідком чого повстала пожежа. Полумя охопило ваґони. Подорожні душилися або вискакували підчас руху вікнами. Здовж залізничого шляху найшли згорілі на вугіль тіла або ранених в аґонії. Коли машиніст вкінці зупинив поїзд, виявилося, що пожежу вгасити годі, тому відчепили три горіючі ваґони. Здогадуються, що вбитих є 60 подорожніх. Це самі туземці, а лише одна француженка.

— Ґітлерівці бють соціялістів. Дня 28. квітня в саксонськім соймі підчас промови ґітлерівського посла прийшло до бійки між ґітлерівцями і німецькими соціял-демократами. Соціялісти набили по лиці посла Студентковського, а тоді ґітлерівці кинулись на соціялістів і важко побили їх кріслами. Наради перервано.

— Від Українського Гігієнічного Товариства. В неділю, 3. травня ц. р. в домівці Кружки УГТ. при вул. Супінського 23 в годині 7. вечора виголосить д-р Осип Берест виклад про гіґієну щоденного життя. Часть III. Вступ вільний за добровільними датками.

— Старшина Кружка „Рідної Школи“ ім. Тараса Шевченка у Львові запрошує громадянство стрийської дільниці на спільне Свячене, що відбудеться в неділю дня 3. травня ц. р. в 18. год. у домівці при вул. Супінського ч. 23. Вступ від особи 2 зол.

— Звичайні Загальні Збори „Товариства Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт“ у Львові, відбудуться в неділю дня 3.

травня ц. р. в домівці Т-ва „Зоря“, при вул. Вірменській ч. 25. в год. 10-тій передпол. Членів Товариства просить численно явитися — **Управа.**

— **Акційна Спілка для будівельного промислу** давн. Іван Левинський виплачує з днем 1. травня ц. р. дивіденду за рік 1931 у висоті 2·50 зол. від акції через Кооп. Банк „Дністер“, Львів, вул. Руська ч. 20. 1930 3-3

З театру.

Великий Театр: „МАСКОВИЙ БАЛЬ“ — опера Вердія.

Виставлення цієї опери ґеніяльного італійського композитора в старій шаті, з музичного боку безперечно одної з кращих його опер, бо вона започаткувала новий, незвичайно буйний розвиток у музичній творчости Вердія, нічим неоправдане. Бо нова постановка „Маскового балю“ у Львові нічим не відбігала від звичайних, трафаретних оперних вистав, у яких видно тільки старий шабльон — без одної хочби дрібної, цікавішої зміни чи якоїсь режисерської інвенції, хоч на афішах фіґурувало назвище режисера Улуханова. А остання сцена (масковий баль) була виведена так слабо й без життя, а до того в таких нуждених строях, що справді дивно, чому цю оперу приготовано так недбайливо.

З виконавців головних партій на перше місце вибилися обі пані: Валевська (в ролі Амелії) і Шлемінська (в ролі пажа). Обі співали справді гарно, бо обі мають непересічний голос і вміють ним орудувати, так, що слухати їх було правдивою насолодою. На жаль, виконавець головної мужеської партії Чарнецький, був видимо недиспонований і тут теж слід шукати причини того, що „Масковий баль“ пройшов тепер у Львові з таким слабим успіхом. Щож до виступу Ворха в нелегкій ролі Рене, то він мав теж тільки частинний успіх. Співав він в загальному поправно, та на жаль у вищих позиціях він надто форсує голосом, через що деякі тони виходять у нього за різко. П-і Соболевська відспівала партію чарівниці цілком добре. З повним признанням треба теж поставитися до виступу Сирочевського в партії вояка та до виступів Романовського і Филиповича в ролі двох заговірників. Усі три вони простудіювали свої партії солідно і відспівали їх бездоганно, показуючись своїми добре вишколеними басами. Окрема згадка належиться п. Филиповичеві, бо він виступив отсе вперше в більш відповідальній партії (заговірника Самуїла) і вивязався зі свого завдання наскрізь поправно.

Хори співали рівно і складно. Дириґував п. Зуна. Публики було небагато.

I. Н.

—o—

СПОРТ

КРАЄВИЙ БІГ НАВПРОСТЕЦЬ

У. С. С. улаштовує 3. травня краєвий біг навпростець. Старт і мета на площі Сокола-Батька. Початок в год. 10. Зголошення до бігу приймає п. Левицький в Акад. Домі щодня від год. 13. до 14. Лікарські оглядини на площі С.-Б. в год. 9.30.

З У. С. Т. „ПОДІЛЛЯ“ В ТЕРНОПОЛІ.

Загальні Збори Українського Спортового Товариства „Поділля“ в Тернополі відбулися дня 29. III. ц. р. і вибрали виділ у такому складі: д-р Іван Яворський — голова, мґр. Гриць Сеньків — заступник голови, Станислав Бабяк — секретар, мґр. Осип Гринькевич — скарбник і заступники: Артим Лутовий, Юліян Олейнюк та Ірена Мельничуківна. — Поділля, як відомо, здобуло мин. року мистецтво II-кляси в тернопільській підокрузі і тепер грає вже за мистецтво з Б-клясовими дружинами, маючи нині таких сильних суперників, як Ж. Т. Ґ. С., Єгуду і Креси в Тернополі та Яніву (минулорічну А-кляс. дружину) в Золочеві. Тут варто ще зазначити, що в 1930-ому році Поділля здобуло неабиякий успіх, бо перше місце в турнірі за мистецтво міста Тернополя, перемігши всіх своїх противників. При У. С. Т. „Поділля“ істнує окрема жіноча секція, яка вправляє кошиківку, відбиванку та інші роди спорту і розвивається зовсім добре. Побажатиб тільки, щобя громадянство Тернополя ставилося з більшим зацікавленням та симпатією до нашого одинокого спортового товариства в місті, яке так гідно заступає українські національні барви перед своїми й чужими

—o—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Казимир Любовецький, емеритований директор канцелярії адвокатської палати, помер наглою смертю у Львові 29. квітня в 68 році життя. Покійний був добре відомий в кругах української палестри як невсипущий працівник, сторож чести і гідности адвокатської, як робітник коло „Товариського фонду адвокатів“ та „Фонду вдів і сиріт по адвокатах“. Для молодих правників був покійний щирим і безкорисним дорадником. Похорон відбудеться 1. травня із крипти оо. Бернардинів в год. 4. пополудні. Честь Його памяті!

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 27., 28., 29. і 30. квітня 1931 р.: масло експортове і десерове пріма 3·90 зол. за кільо; дня 30. квітня 1931 р.: літра молока 32 до 34 сот.; літра сметани 1·50 зол., копа яєць 5·00 до 5·10 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Пятниця 1. травня, година 7·30 веч. „Вікторія і її гузар“.

Субота, 2. травня, година 3·00 попол. „Кордіян“; година 7·30 веч. „Жидівка“, опера, виступ М. Голинського.

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Пятниця 1. травня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим“.

Субота 2. травня, година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Неділя, 3. травня, година 3·00 попол. „Спір за сержанта Ґрішу“; година 7·30 веч. „Гедда Габлер“.

Малий Міський Театр:

Пятниця 1. травня година 7·30 веч „Брехня“.

Субота 2. травня, година 7·30 веч. „Брехня“.

Неділя, 3. травня, година 3·30 попол „Інтерес з Америкою“; година 7·30 веч. „Брехня“.

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма „Жінка, що сміється“ (Батицька).

КАСІНО: Веселий звуковий тиждень Метро-Голдвин-Маєр.

КОЛЬОСЕИ: „Тайна лімузини“ (Гарі Ціль).

ЛЕВ: Звукова фільма „Мароко“.

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „В погоні за міліонами“ (Люціяно Альбертіні). „Дядько з Собачої Вульки“.

ОАЗА: Звукова фільма: „В путах брехні“ (Еміль Янінгс).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „Злодій.. кохання“.

ПАН: Звукова фільма: „Поручник Армая“ (Рам. Новаро).

ПАСАЖ: „На Захід“ (Джек Голт), „На провесні“ (Жеромського).

ПРОМІНЬ: „Князь Орлов“.

ФАТАМОРҐАНА: „Нові Тарзанові пригоди“.

ХИМЕРА: Звуковий додаток „Фіґурки з саської порцеляни“ та комедія німої едиції „Подружжа на злість“ (Бастер Кітон).

СТИЛЕВЕ: „Нові Тарзанові пригоди“.

УТІХА: „Ночі безсонні, ночі шалені“ (Ів. Петрович, Ліль Даґовер). „Життя зачинається завтра“ (Бенкрофт).

Програма радіо.

Пятниця 1. травня 1931.

Варшава (1411,8) 17·45 Югославянська авдиція. **Льондон** (356,3) 10·30 Віольончеліст Кеннеді. **Берлін** (419) 16·05 Капеля Драйсмана. **Стокгольм** (435,4) 19·20 Концерт. **Рим** (441,2) 12·45 Музика. **Гельсінґфорс** (453,2) 17·25 Акордіон. **Прага** (486,2) 11·00 Твори Дворжака. **Відень** (516,4) 10·05 Дитячі хори. **Будапешт** (550,5) 12·05 Циганська орхестра. **Харків** (937,5): Від 9 години першотравнева програма.

Субота 3. травня 1931.

Варшава (1411,8) 18·30 Популярний концерт. **Берлін** (419) 16·15 Концерт з Липська. **Стокгольм** (435,4) 20·00 Концерт. **Рим** (441,2) 17·00 Концерт. **Прага** (486,2) 19·05 Дута орхестра. **Відень** (516,4) 12·00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 17·30 Концерт солістів. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Ленінград** (1000) 15·00 Етнографічний концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця 1. травня 1931.

13·10 Трансмісії з Варшави 16·15 Травневі пісні з Кракова. 17·45 Трансмісія з Катовиць. 20.00 Трансмісія з Варшави. 20·15 Симфонічний концерт фільгармонії з Варшави.

Субота 2. травня 1931.

14·15 Трансмісія з Варшави. 15·50 Трансмісія з Варшави. 16·15 Ґрамофонові платни. 17·00 Богослуження з Вильна. 18·00 Трансмісія з Варшави. 20·30 Трансмісія з Варшави: Концерт. 22·15 Шопенівський концерт. 23·00—24·00 Трансмісія з Варшави.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

З нагоди ювилею Тов. Вак. Осель відправиться дня 3. травня в церкві Духовної Семинарії в год. 12·30 Панахида за душі бл. п. Основників та Членів товариства.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Видавничої Спілки „Діло“, Львів Ринок ч 10.